

Garmerwolde, 23 augustus 2021

Consultatiereactie op de Wijziging van de wet tot wijziging van de Tijdelijke Wet Groningen in verband met de versterking van gebouwen in de provincie Groningen.

1. Vooraf

De voorliggende wijziging van de wijziging van de Tijdelijke Wet Groningen kent een ongemakkelijke en opmerkelijke voorgeschiedenis. Wij gaan daar hier verder niet inhoudelijk op in, maar voegen onze eerdere brief hierover als bijlage toe aan deze consultatiereactie.

2. Versterken in eigen beheer

Het eerste te wijzigen artikel betreft Artikel 13ia. Dit artikel, conform het amendement (35603-68) voorziet in de mogelijkheid voor bewoners om zelf het initiatief te nemen om te bepalen of hun woning voldoet aan de veiligheidsnorm of niet, en zo niet, zelf versterkingsmaatregelen te laten ontwerpen en uit te (laten) voeren.

De regering wil dit niet, zij wil het exclusieve recht behouden om te bepalen of, hoe en wanneer een woning versterkt dient te worden. Voor de uiteindelijke uitvoering van deze maatregelen mag de bewoner nog zelf regie voeren.

Dit is in de kern bevreemdend. De eigenaar/bewoner van een pand zou in beginsel de vrijheid moeten hebben om te bepalen of hij veilig woont en voorts hoe en wanneer er aan zijn woning ingrepen worden gedaan. Dit is een elementair onderdeel van het eigendomsrecht.

De regering verdedigt haar forse inbreuk op dit eigendomsrecht door te stellen dat zij nu eenmaal 'een zorgplicht' heeft. In de Grondwet is inderdaad bepaald dat de overheid niet alleen een taak heeft om te zorgen voor voldoende woonruimte, maar ook de kwaliteit daarvan moet borgen. Deze taak is uitgewerkt in de Woningwet en de Huisvestingswet, waarbij de kwaliteit van woningen wordt geborgd via het Bouwbesluit. Daarin is vastgelegd aan welke eisen, normen en regels een (veilige) woning moet voldoen. De overheid heeft daarbij een toetsende rol. Kort gezegd, er kan/mag pas nieuwbouw of verbouw - betreffende de constructieve kwaliteit van een woning - plaatsvinden ná goedkeuring van de overheid. De overheid bepaalt een kwaliteitsniveau toetst die kwaliteit via vergunningverlening. Dit is doorgaans een reactieve rol.

In het Mijnbouwdossier Groningen is terecht gekozen voor een pro-actieve rol van de overheid. We zullen hier niet uitgebreid ingaan op de vanzelfsprekende argumenten van die keuze. Die beslissing is juist en staat wat ons betreft niet ter discussie. Wat wél ter discussie staat is de keuze om daarmee de reactieve weg volledig af te snijden. De overheid heeft weliswaar een zorgplicht, maar de eigenaar

heeft ook (eigendoms)rechten. Het is voor ons onbegrijpelijk waarom niet beide systemen (pro-actief en reactief) naast elkaar kunnen bestaan. Waarom kan een eigenaar van een woning niet zélf het initiatief nemen om een onderzoek naar de veiligheid van zijn woning te doen? Daarbij gebruikmakend van de normen, de regels, van de overheid?

Wanneer de overheid de toetsingsystematiek volledig transparant/open source beschikbaar stelt – hetgeen gebruikelijk is voor alle eisen in het Bouwbesluit – kan elke gekwalificeerde ingenieur/constructeur/aannemer op basis van die gegevens een analyse maken en een versterkingsvoorstel doen. De overheid kan dit voorstel toetsen en daarmee de eindverantwoordelijkheid behouden.

Het argument dat dit problematisch kan zijn in geval van ‘constructief verbonden’ woningen is terecht. Dan volstaat een beoordeling van slechts één adres niet. Maar is dit niet simpel op te lossen? De mogelijkheid kan opengesteld worden voor vrijstaande woningen en voor panden waarbij de gezamenlijke eigenaren een gezamenlijk voorstel maken. Of, omgekeerd, de mogelijkheid wordt opengesteld, uitgezonderd de partiële aanvraag van een constructief verbonden pand. Eigenaren van twee-onder-één kap of zelfs rijtjeswoningen kunnen gezamenlijk één beoordeling laten doen, bijvoorbeeld via de vereniging van eigenaren (VVE's).

Het argument dat hiermee de regie van de overheid onder druk komt te staan, zien we daarentegen helemaal niet. Wat is het probleem? Regie voor de overheid was niet de doelstelling, veilige woningen was en is de doelstelling. Wanneer er gekozen was voor een zogenoemde “gebiedsgerichte benadering”, zoals aanvankelijk de bedoeling, dan was die regiefunctie inderdaad van belang. Maar al in 2018 heeft de overheid deze ambitie losgelaten en gekozen voor een prioritering op basis van individuele risico's. Inmiddels is er een systeem ontworpen (de zogenaamde Typologie-benadering) op basis waarvan de overheid meent te kunnen vaststellen of een individuele woning voldoet aan de veiligheidsnorm, of niet.

In de toelichting op de Novelle wordt de suggestie gewekt dat het de bewoners vooral zou gaan om het in eigen beheer kunnen *uitvoeren* van de maatregelen. Dat is zeer de vraag. Bewoners hebben behoefte aan duidelijkheid en een deel van de bewoners wil graag ‘het stuur in handen’ hebben. Over die groep gaat deze discussie. Het gros van de bewoners zal in principe ‘gewoon’ afwachten waar de overheid mee komt en zich daartoe verhouden. Maar diegenen die, om wat voor reden dan ook, niet willen of kunnen wachten tot ze door de overheid worden opgenomen in een planning, kunnen nu geen kant op. En juist voor deze bewoners zou de mogelijkheid gecreëerd moeten worden om zelf een veiligheidsbeoordeling en eventueel versterkingsadvies op te stellen. Dat dan overigens nog wel goedgekeurd moet worden door de overheid, alvorens daarvoor een

versterkingsbesluit en middelen beschikbaar gesteld worden. Iets dat overigens alsnog een wijziging van het oorspronkelijke wetsartikel zou vragen, waarin deze toets ontbreekt.

Het argument dat de eigenaren al de mogelijkheid hebben om de versterking in eigen beheer uit te voeren is tot slot ronduit misleidend. In de MvT wordt verwezen naar projecten als 'Heft in Eigen Hand' en 'Eigenaar kiest bouwer'. 'Heft in eigen Hand' komt het dichtst bij werkelijk eigen beheer, maar betreft een beperkte (maar liefst 70 adressen) en éénmalige pilot uit 2016. Ondanks het grote animo hiervoor is het al jaren niet meer mogelijk om je hiervoor aan te melden. 'Eigenaar kiest bouwer' is precies wat het is. De eigenaar mag, bij de gratie van de overheid, zijn eigen bouwer kiezen. Het is in onze ogen een zeer beperkte opvatting van versterking 'in eigen beheer' hebben... Andere trajecten waarbij de aannemers meer ruimte krijgen om samen met de inwoners een versterkingsplan op te stellen (BouwImpuls) zijn trajecten waar een burger niet zelf voor kan kiezen. De gemeenten bepalen welke adressen op deze lijsten komen, in sommige gevallen wordt dit gedurende het proces weer teruggedraaid. De bewoners zijn in al deze beslissingen vooral lijdend voorwerp.

Kortom, wij vinden de in de Novelle voorgestelde wijziging op geen enkele manier recht doen aan het voorgestane adagium 'Bewoner centraal'. Wij denken dat de ruimte om inderdaad zelf initiatief te kunnen nemen als bewoner/eigenaar veel ruimer zou kunnen en moeten zijn.

De mate waarin daarvan gebruik gemaakt gaat worden zal afhankelijk zijn van het succes van het pro-actief projectmatig versterken door de overheid. Mocht de overheid er onverhoopt niet in slagen dit project alsnog voortvarend te laten verlopen dan kunnen bewoners geen kant op. Zij hebben dan geen enkele andere mogelijkheid dan voor onbepaalde tijd af te wachten.

Overigens denken we ook dat mocht het project wél voortvarend uitgevoerd worden (en er relatief weinig gebruik zal worden gemaakt van de mogelijkheid zelf onderzoek te laten uitvoeren) er ook in de toekomst altijd behoefte kan blijven bestaan aan het zelf kunnen laten toetsen van de veiligheid van een pand. Bijvoorbeeld omdat vorige eigenaren niet hebben deelgenomen aan het versterkingsproject, de woning niet binnen de in de wet geografisch bepaalde grenzen staat, of na een (zwaardere) aardbeving. Voor de lange termijn is deze terugval-optie daarmee ook van belang.

3. Ondersteuning voor bewoners

Het gaat hier om een aantal vormen van ondersteuning. Enerzijds bouwkundige en/of financiële ondersteuning en anderzijds juridische ondersteuning. Daarnaast wordt nog een onderscheid gemaakt tussen de ondersteuning in het traject van schadeafhandeling en de ondersteuning in het versterkingstraject. We lopen de vier varianten hieronder langs.

3.1 Juridisch(e) advies/ondersteuning bij schade

In artikel 13n lid 1 onder b wordt bepaald dat het Instituut de kosten voor juridische bijstand vergoedt, die de eigenaar van een gebouw maakt voor het instellen van bezwaar en beroep tegen een besluit van het Instituut. In de Novelle wordt deze bepaling geschrapt.

Als argumenten hiervoor worden aangedragen:

1. Dat het IMG al een voorziening kent waarmee eigenaren een aanvraag kunnen indienen voor een vergoeding van juridische of andere kosten voor begeleiding en advies. Er wordt verwezen naar de website van het IMG waar de regeling voor het vergoeden van 'bijkomende kosten' staat beschreven.
2. Dat ook artikel 12, vierde lid, al voorziet in de aanwijzing van een deskundige indien er sprake is van een bezwaarschrift.

Om te beginnen lijkt ons het feit dat er in de praktijk een voorziening is getroffen, geen argument om deze voorziening niet op te nemen in de wet. In het geval van de Tijdelijke Wet Groningen is dat zelfs een onzinnig argument, want alles wordt al in de praktijk uitgevoerd, grotendeels nog zonder enkele wettelijke basis. Als het criterium is dat alleen die zaken waarin nog niet wordt voorzien in de praktijk, een plaats in de wet verdienen, dan kan zeker tachtig procent, zo niet de hele wet, de prullenbak in. De ratio van deze wet is juist de wettelijke codificering van de praktijk. Het bestaan van een voorziening is kennelijk gebaseerd op beleid. Dit beleid kan ten alle tijden aangepast worden door in dit geval het Instituut. Het nu bestaan van een voorziening geeft daarmee geen enkele garantie voor de toekomst. Met een simpele beleidswijziging kan het Instituut deze voorziening aanpassen of zelfs schrappen. Bewoners hebben dan geen enkele juridische positie om hiertegen in het verweer te komen. En ook de Tweede Kamer zal hier niks tegen kunnen doen, gezien de zelfstandige positie van het Instituut. De eerste onaangename ervaringen heeft de Kamer hier al mee opgedaan.

3.1.1 Vergoeding bijkomende kosten

Dan de voorziening zelf. De juridische ondersteuningskosten worden geschaard onder de noemer 'bijkomende kosten'. Op de website lezen we bij de voorwaarden om te beginnen dat *"bijkomende kosten alleen worden vergoed als het IMG u een vergoeding heeft toegekend voor mijnbouwschade."* Dus alleen wanneer het IMG heeft besloten dat er inderdaad sprake is van mijnbouwschade kan de eigenaar een adviseur inschakelen. Wanneer het IMG van mening is dat er géén sprake is van mijnbouwschade, kan dat niet. Althans, de kosten worden dan niet vergoed. Hiermee worden feitelijk de conflicten over de causaliteitsvraag uitgesloten van juridische ondersteuning. Terwijl juist die vraag de afgelopen jaren de kern van vele juridische conflicten tussen bewoners en Instituut vormden.

Daarmee volstaat deze regeling niet om te voorzien in een laagdrempelig creëren van een ‘level-playing field’, zoals ook door de Tweede Kamer werd beoogd. Dit is een fundamenteel punt. Het belang van een gelijkwaardige procespositie tussen enerzijds de ‘grote, besluitvormende speler’ (eerder de NAM, nu de overheid) is groot. Rechters – ook bestuursrechters – varen bij hun oordelen vrijwel altijd volledig op deskundigenrapporten. Wanneer er vanuit de zijde van de besluitvormende partij (nu IMG) één of meerdere uitgebreide rapporten liggen, die ter zitting door een zware jurist worden verdedigd, en daar tegenover staat een burger “die beweert dat het niet klopt” dan kan de rechtbank daar niet veel mee en zal de burger altijd aan het kortste eind trekken. Maar om met goed onderbouwde (tegen)argumenten aan een rechtszaak te beginnen zullen deskundigen moeten worden ingeschakeld. Pas dan is er sprake van een level-playing field en zal de rechtbank een oordeel kunnen vellen over twee inhoudelijk gelijkwaardige standpunten. Een uitgebreide toelichting en analyse over deze kwestie is te lezen in de consultatie-reactie van Karel de Bakker. Wij onderschrijven deze analyse volledig. Hoe pijnlijk is het om te moeten constateren dat de rechtspositie van de burger, sinds de schadeafhandeling publiek is geworden, eerder is verslechterd dan verbeterd?

Overigens, ook als het Instituut erkent dat er sprake is van mijnbouwschade (en er resterende conflicten zijn over bijvoorbeeld de omvang van de schade of de herstellmethodiek) dan is niet zeker dat de advies- of andere bijkomende kosten worden betaald. Het IMG neemt dit (achteraf) mee in haar besluit op de schadeclaim. De eigenaar loopt een (groot) financieel risico bij het inschakelen van eigen ondersteuning. Voor velen zal dat risico een (te) hoge drempel zijn om eraan te beginnen. Ook dit gegeven is ondermijnend aan de gedachte dat er een ‘level playing-field’ gecreëerd moet worden. Bewoners moeten vooraf weten waar ze aan toe zijn, zodat zij op dat moment een reële afweging kunnen maken. Dit is in het bestuursrecht overigens ook gebruikelijk.

Artikel 12, lid 4 Tijdelijke wet Groningen

Het tweede argument is wel degelijk gelegen in een wettelijke verankering. Verwezen wordt naar artikel 12, vierde lid van de TwG. Dat is interessant. Artikel 12, vierde lid luidt: *“Indien de aanvrager tegen het besluit, bedoeld in artikel 13, in bezwaar gaat, wijst het Instituut ambtshalve of op verzoek een deskundige aan, anders dan die bedoeld in het eerste lid, die de aanvrager kan bijstaan, tenzij de zaak waarop het betrekking heeft hier evident geen aanleiding voor geeft.”*

Om te beginnen valt op dat artikel 13, waarnaar wordt verwezen, niet in werking is getreden. Daarmee is ook de bepaling art.12-lid4 een leeg artikel geworden, immers gebaseerd op een niet in werking getreden bepaling. De wijziging van de wet, noch de wijziging op de wijziging, voorziet in een alsnog inwerkingtreding van artikel 13. Maar, de wijziging van de wet voorziet wél in een wijziging van het niet in werking getreden artikel 13. Volgt u het nog?

Het niet in werking getreden artikel 13 luidt:

“Het Instituut neemt een besluit over vergoeding van schade uiterlijk binnen:

- a. 8 weken na ontvangst van de aanvraag, indien op deze aanvraag wordt beslist zonder dat onderzoek is verricht door een door het Instituut aangewezen deskundige, of*
- b. 12 weken na ontvangst van het deskundigenadvies.”*

Het argument van de regering om dit artikel uit te zonderen bij het inwerking treden van de Tijdelijke wet Groningen (Staatsblad 2020, 182 – 19 juni 2020) spitst zich toe op de termijnen. Die zijn bewust opgenomen in de wet maar op het laatste moment is er toch van afgezien omdat ze waarschijnlijk niet waargemaakt zouden kunnen worden, met alle consequenties van dien. Een bedenkelijke manier van redeneren.

Bijkomend gevolg is overigens dat niet alleen de termijnen, maar ook de bepaling dat het IMG een besluit neemt, niet in werking is getreden. Daarmee ontbreekt de wettelijke grondslag voor alle besluiten die het IMG heeft genomen.

Het artikel is voor onbepaalde tijd buiten werking getreden. Ooit kan de Minister beslissen de bepaling alsnog in werking te laten treden. Maar om dan alsnog om de consequenties van de genoemde termijnen heen te kunnen is in de Tijdelijke wet een lid toegevoegd aan artikel 13, luidend:

“De termijn, genoemd in het eerste lid, onderdeel a, kan door het Instituut worden verlengd indien het Instituut als gevolg van het grote aantal ontvangen of verwachte aanvragen voor een schadesoort niet in staat is de aanvragen binnen die termijn af te handelen. Het Instituut informeert de aanvrager schriftelijk binnen twee weken na ontvangst van zijn aanvraag binnen welke termijn een besluit wordt genomen op zijn aanvraag.”

Daarmee is feitelijk iedere ‘stok achter de deur’ voor de termijnen verdampt. Bewoners kunnen (en zullen) nog gehouden worden aan het respecteren van juridische, wettelijke termijnen, het Instituut op zijn beurt kan er alle kanten mee op. Zelfs als het “grote aantallen” (wanneer is daar eigenlijk sprake van?) ziet aankomen, hoeft het Instituut daar niet op te anticiperen. Niemand is aan het onmogelijke gehouden. En het is tot op zekere hoogte wel begrijpelijk dat het Instituut behoefte heeft aan enige armslag. Maar wat doet dit met de rechtspositie van bewoners?

Bovendien, als de wijziging TwG in werking treedt, is daarmee dan lid 2 wél en lid 1 níet in werking getreden? Of kan het toegevoegde lid 2 ook niet in werking treden als niet artikel 13 alsnog eerst in werking treedt? Wat is nog de ratio van lid 2 zolang artikel 13 niet in werking is? En waarom is niet

gekozen voor het wijzigen van de termijnen in artikel 13, maar voor het toevoegen van een lid dat de kracht en reikwijdte van artikel 13 volledig ondermijnt?

3.1.2 Contra-expertise

Tot slot komen we nog even terug op artikel 12 lid 4. Dit artikel was ooit bedoeld als de ‘publieke vervanging’ van de destijds gebruikelijke contra-expert die ingeschakeld kon worden door de bewoner. De kosten daarvoor werden – binnen kaders – vergoed door de NAM. Inmiddels is duidelijk dat het artikel in de praktijk deze uitwerking helemaal niet heeft gekregen. In de staande praktijk van het IMG is dit verworden tot een door IMG aan te stellen tweede deskundige in de bezwaarfase. Op geen enkele manier bedoeld om, of ervaren als, iemand om “de bewoner bij te staan”. De afspraak was destijds dat hiermee de mogelijkheid voor een -door IMG te vergoeden- contra-expertise in stand zou blijven. Maar intussen kunnen we concluderen dat we te goed van vertrouwen zijn geweest. Deze bepaling is een ‘dode letter’ gebleken.

3.2 Juridisch advies bij Versterken

Ook dit wordt geregeld in het ingevoegde Hoofdstuk 5a Bijstand van de wijziging Tijdelijke wet Groningen. Het gaat hier om lid 2 “*Onze Minister van BZK verstrekt aan de eigenaar van een gebouw een vergoeding voor de kosten die hij maakt voor juridische bijstand en bouwkundig en financieel advies ten behoeve van: (...)*”. Het tweede deel van dit lid (over bouwkundig en financieel advies) wordt in de Novelle geschrapt. Daarover meer in paragraaf 3.3. Het vergoeden van de kosten voor juridische bijstand blijft gehandhaafd, maar de Novelle verandert de voorwaarden waaronder.

In de Memorie van Toelichting op de Novelle wordt gesteld dat die voorwaarden nodig zijn omdat de bepaling anders “*geen enkele begrenzing kent*”. Dat is onjuist. Immers, in lid 4 wordt wel degelijk de mogelijkheid geschapen om bij regeling van Onze Minister(s) *nadere regels te stellen over de wijze waarop de vergoeding van de kosten, en de procedure daartoe, wordt vastgesteld*. Er is dus wel degelijk een begrenzing mogelijk die kan voorkomen dat er oneigenlijk of onevenredig gebruik gemaakt zou worden van de regeling. Wat door de regering wordt bedoeld, is dat er aan die bepaling geen directe financiële begrenzing zit. Expliciet neemt zij in de Novelle op dat er nadere regels over de hoogte van de vergoeding moeten komen. In plaats van zich te richten op de ‘procedure’. Door de wijze waarop de vergoeding tot stand komt nader te regelen had de regering zichzelf veel meer ruimte verschaft om dit op een redelijke, proportionele en maatwerkgerichte wijze in te richten. Nu wordt er een eenvoudig maximum gesteld aan aantal uren en uurtarief, ongeacht de omvang of complexiteit van de zaak, ongeacht de eigen juridische investeringen in de zaak.

Op deze manier kan het gebeuren dat in een rechtszaak de overheid voor 80 uren de landsadvocaat Pels Rijcken inhuurt (uurtarief meer dan 200 euro) en de eigenaar 20 uren vergoed krijgt voor 175 euro. Ook omgekeerd kan het gebeuren dat een eenvoudige, simpele zaak, voor 20 uur en 175 euro

vergoed wordt, terwijl het een standaardprocedure betreft. Wie wordt hier beter van? In welk opzicht is het voorstel in de Novelle (de hoogte, in plaats van de procedure nader regelen) een verbetering?

3.3 Bouwkundig(e) en Financie(e)l(e) ondersteuning/advies bij Versterken en Schade

De wettelijke bepaling voor de vergoeding van kosten voor bouwkundig en financieel advies worden, zowel voor schade als voor versterking, in de Novelle geschrapt uit artikel 13n. In beide gevallen wordt dit gelegitimeerd met het argument *“het is niet nodig want we doen het al”*. Al eerder hebben we betoogd dat dit geen valide argument is. Sterker nog, als we kennelijk allemaal vonden dat het nodig was, dan ligt het toch juist voor de hand om dit wettelijk te verankeren? Het recht op tenminste een tegemoetkoming voor deze kosten kan alleen in de wet worden vastgelegd.

- Bij Versterken: Er wordt verwezen naar een (beleids)regeling voor het inhuren van onafhankelijke adviseurs. Volgens de Memorie van Toelichting gaat het om een vergoeding van *“maximaal 2.500 euro voor eigenaren die de versterking door de NCG laten beoordelen”* en *“4.800 euro voor eigenaren die zelf opdrachtgever zijn voor de versterking”* (maar natuurlijk ook de versterking door de NCG laten beoordelen, want dat is het exclusieve recht van de NCG). De genoemde bedragen komen niet overeen met de beleidstukken en de website-informatie van de NCG. Daar gaat het in eerste geval om maximaal 1.260 euro per adviseur in het tweede geval om 5.000 euro. In het tweede geval is het bovendien onduidelijk of dit een standaardpercentage in het bouwbudget betreft (naar eigen inzicht uit te geven) of een aparte regeling. Heldere informatie over deze kaders (Eigenaar Kiest Bouwer) is op de website überhaupt niet te vinden.

Deze regelingen voor onafhankelijke adviseurs zijn ingesteld voor bewoners wiens woning versterkt moet worden, of volgens een oude norm versterkt moest worden. Eigenaren wiens woning ‘veilig’ wordt verklaard, kunnen daar bezwaar en beroep tegen aantekenen, maar kunnen voor ondersteuning geen beroep doen op deze regeling.

Bij Schade: Bouwkundig en financieel advies/ondersteuning zijn bij het IMG geen expliciete regelingen, maar vallen, net als juridisch advies/ondersteuning, onder de noemer ‘bijkomende kosten’. Hiervoor gelden dan ook dezelfde voorwaarden voor een eventuele vergoeding. Waaronder de voorwaarde dat er sprake moet zijn van (door het Instituut) erkende Mijnbouwschade. Dit is buitengewoon kwetsbaar, dat hebben we in paragraaf 3.1 al uiteen gezet waar het ging om juridische ondersteuning. Maar minstens zo belangrijk is de bouwkundige contra-expert. De suggestie dat deze via artikel 12 lid 4 geleverd zou worden is misleidend, want in de praktijk niet aan de orde.

Een haakje in de wet waarin het recht op een kostenvergoeding wordt gegarandeerd zou voor bewoners enig comfort kunnen bieden. Zelfs als de Kamer de huidige regeling ‘Bijkomende kosten’ van het IMG zou accepteren, dan nog is het raadzaam deze wel in de wet op te nemen. Wie zegt dat

het IMG niet ooit tot een beleidswijziging over zal gaan? Juist waar het gaat om de kostenregeling van het IMG, een zelfstandig bestuursorgaan, dat in haar beleid niet of nauwelijks bijgestuurd kan worden via democratische controle van het parlement.

Samengevat

Net als de wijziging Tijdelijke wet Groningen, laat ook deze wijziging op de wijziging opnieuw kansen onbenut. Om er een paar te noemen die we in het voorgaande hebben uitgewerkt: Meer ruimte voor eigen regie van inwoners op hun versterking, het wettelijk verankeren van een opener en royalere houding voor het vergoeden/faciliteren van ondersteuning voor gedupeerden en het waarborgen van een level-playing field in geval van juridische conflicten. De spagaat tussen enerzijds een strak, technocratische, instrumentele en juridische benadering en anderzijds de behoefte aan ruimte laten voor maatwerk oplossingen is met deze Tijdelijke Wet en al haar wijzigingen misschien technisch juridisch afgedekt. Maar zijn bewoners en medewerkers van uitvoeringsorganisaties in de Groningse klei ook zo lenig om deze spagaat te kunnen uitvoeren?

Bijlage:

1. 2021 06 15 Gasberaad reactie aan EZK en BZK - gang van zaken rondom TWG

Bijlage 1. 2021 06 15 Gasberaad reactie aan EZK en BZK - gang van zaken rondom TWG

Minister Ollongren, ministerie BZK
Minister Blok, ministerie EZK
Postbus 20401
2500 EK Den Haag

Per email:

minbzk@minbzk.nl

ministerezk@minez.nl

Cc: De woordvoerders op het gaswinningsdossier in de Tweede Kamer

Garmerwolde, 15 juni 2021

Betreft: Voornemen gefaseerde inwerkingtreding van de Wijziging Tijdelijke wet Groningen

Geachte heer Blok, mevrouw Ollongren,

Via deze brief willen wij onze grote verbazing uitspreken over de gang van zaken rond de Tijdelijke wet Groningen. Na een lange en chaotische aanloop is de wet in de Tweede Kamer aangenomen. Met een redelijk groot aantal amendementen – wat al iets zegt over de controverse rond de wet – waaronder twee amendementen waarbij een partij verklaarde ‘dat de voorstem een vergissing was’. Dat is pijnlijk, maar volgens de democratisch vastgestelde regels gelden de voorstemmen gewoon wel. Wanneer tijdens een voetbalwedstrijd in eigen doel wordt geschoten is dat doorgaans ook niet de bedoeling. Maar het doelpunt telt wel gewoon. Dat is nu eenmaal de spelregel die is afgesproken.

Met het weigeren om de amendementen volgens de normaal geldende regels in de wet op te nemen én onverkort in werking te laten treden, stelt u zichzelf boven de wet. Zoals hoogleraar Staatsrecht Wim Voermans het in NRC verwoordde: *“Onze Grondwet kent helemaal geen recht van de regering om aangenomen wetten te ‘ont-amenderen’.”* Het dan wel doen, is fundamenteel onjuist en u begeeft zich daarmee op een hellend vlak. Wij gaan ervan uit dat de Tweede Kamer, in haar rol als controleur, ook tot diezelfde, onvermijdelijke conclusie zal (moeten) komen. Dat de regiobestuurders de minister wel aanmoedigen om een ongrondwettelijk besluit te nemen, bevreemdt ons dan ook in hoge mate.

Temeer daar er ook inhoudelijk geen enkele legitimatie is te vinden om deze noodgreep toe te passen. Het adagium 'nood breekt wet' is hier niet van toepassing. Want waar gaat het nu helemaal om? De twee gewraakte amendementen zijn geen gevaarlijke, onmogelijke of onuitvoerbare amendementen.

In het eerste geval (Kamerstuk 35 603, nr. 38, over recht op juridische of bouwkundige bijstand) stelt u dat dit niet mogelijk is vanwege het ontbreken van financiële kaders. Het is een zogeheten 'open-einde-regeling'. Dat klopt. Maar hoe erg is dat? Heeft u de juridische afdeling van het Instituut Mijnbouwschade Groningen financieel ingekaderd? Heeft u een grens gesteld aan het aantal juristen die bij de NCG-procedures tegen bezwaar makende bewoners moeten voeren? Nee. Aan de kant van de overheid is het opvoeren van juridische adviseurs en advocaten ongelimiteerd. Waarom zou dat voor de kant van de gedupeerden niet kunnen gelden?

De kennelijke angst dat het zo opnemen van deze bepalingen tot buitensporig hoge kosten zal leiden, zegt iets over hoe u de situatie inschat. Had u voldoende vertrouwen gehad in de processen van uw eigen uitvoeringsorganisaties dan was dit geen enkel probleem geweest. De mate waarin een beroep gedaan zal worden op juridische of bouwkundige bijstand heeft u in hoge mate zelf in de hand. Hoe beter u de uitvoering organiseert, des te kleiner die behoefte er zal zijn. Tenzij uw mensbeeld zo in elkaar zit dat u verwacht dat burgers massaal juridische bijstand claimen, alleen omdat het kan. Of omdat ze altijd "het onderste uit de kan willen". Zoals de waard is, vertrouwt ie zijn gasten.

Het amendement bevat overigens nog een lid wat bepaalt dat door de ministers 'nadere regels' kunnen worden gesteld over de wijze waarop de vergoeding van de kosten plaatsvindt en de procedure die daarvoor geldt. Hiermee is de mogelijkheid gecreëerd om tot een reële procedure te komen waarmee excessen voorkomen kunnen worden.

Tot slot geeft u nog het argument dat het amendement eigenlijk overbodig is: "*Ter uitvoering van de motie van het lid Dik-Faber c.s. over het toegang verschaffen tot onafhankelijk juridisch advies zal bewoners overigens al toegang verschaft worden tot onafhankelijk juridisch advies.*" (brief 11 mei, 2021, 35603, nr. 81) Dit is helemaal vreemd. U zegt hier eigenlijk, "we doen het al, dus we hoeven het niet meer vast te leggen". Maar daarmee verklaart u eigenlijk dat de hele wet overbodig is. We versterken al, dus waarom zouden we het nog vastleggen? Het is van tweeën één: óf u was het toch al onverkort van plan – dan is er niks op tegen om dit voornemen in de wet te verankeren. Of u heeft een vaag voornemen maar wilt de vrijheid behouden daar elk moment een andere invulling aan te kunnen geven of er toch vanaf te zien.

Het andere amendement (Kamerstuk 35 603, nr. 68) gaat over het in eigen beheer uitvoeren van de versterking. Hier komt u met ogenschijnlijk principiëlere argumenten: Dit amendement zou de

“publieke verankering van de versterkingsopgave loslaten”, het zou ervoor zorgen dat er “niet langer op basis van objectieve methoden een beoordeling zou plaatsvinden” en het zou betekenen “dat de verantwoordelijkheid voor de veiligheid niet langer meer bij de overheid ligt.”

Het eerste argument (‘publieke verankering van de versterking’) is vaag. Het ging erom dat NAM uit het systeem was, dat is hier nog steeds het geval. Het tweede argument (‘objectieve beoordeling’) is ook dun. U bent zelf een groot voorstander van de zogenaamde ‘praktijkaanpak’ waarbij ‘expert-judgement’ centraal staat. Een bouwkundige/aannemer die op basis van kennis en praktijkervaring kan beoordelen wat er nodig is om een pand veilig te maken. Is dat in uw ogen dan niet ‘objectief’? Het derde argument (‘verantwoordelijkheid voor de veiligheid’) is te ondervangen. Immers, bij elke grotere ingreep in een pand zal een bouwvergunning nodig zijn. U kunt het aspect van ‘veiligheid’ in die voorwaarden laten opnemen en op die manier altijd een toets doen. Zoals dat gebruikelijk is via het bouwbesluit.

Uw échte argument benoemt u terloops in uw brief: “het stelt de mogelijkheid tot coördinatie van de versterking geheel buiten werking”. U bent bang grip te verliezen op de operatie (en daarmee op de kosten?). Het is een oneigenlijk en politiek argument. Want uiteraard was dit in de kern juist de bedoeling van het amendement! Dit gaat juist om die mensen die niet willen of kunnen wachten tot de instanties eraan toe zijn om ze op te nemen in de planning. Deze mensen kunnen nu geen kant op. Iedereen is volledig afhankelijk van deze instanties. Wanneer neemt hun gemeente ze op in het ‘lokale plan’ en wanneer gaat de NCG dan daadwerkelijk acteren? Het is voor veel mensen volstrekt onduidelijk. Ook hier ligt de sleutel bij uzelf. Wanneer u erin slaagt een heldere Meerjarenplanning te presenteren en er bovendien in slaagt een soepel proces te implementeren met minimale overlast voor bewoners, dan zal het merendeel van de Groningers daarin graag mee gaan. Een enkeling zal dat om eigen moverende redenen niet kunnen of willen, en die moet daar dan ook niet toe gedwongen worden. Het had, in lijn met uw eigen mantra “de bewoner centraal”, voor de hand gelegen om juist pro-actief mee te denken in hoe dit mogelijk gemaakt zou kunnen worden. ‘De bewoner centraal’, zolang u ze maar kan coördineren en regisseren?

Kortom, als u, net als de regionale bestuurders in Groningen, ervan overtuigd bent dat de Wijziging van de Tijdelijke wet Groningen zo snel mogelijk van kracht moet worden, dan kunt u dat gewoon doen! Door te stellen dat wanneer u ‘gedwongen zou worden’ de koninklijke weg te volgen (door het voorstel terug te trekken en opnieuw in procedure te brengen) dit onaanvaardbare consequenties voor de Groningers zou opleveren, draait u de zaak om. **Niemand dwingt u om de voorliggende, volgens de juiste spelregels tot stand gekomen, wet níet gewoon in zijn geheel van kracht te laten zijn.** Dat doet u zelf. En niet omdat u daarmee het belang van de Groningers denkt te dienen. U, en uw overheidspartners in de regio, hebben een minstens zo groot belang, zo niet een groter belang bij de snelle inwerkingtreding van de wet, dan de inwoners van Groningen.

Samen staan we sterker!

Geen Groninger wordt minder van de opgenomen amendementen. Het gaat niet om hun, maar om úw angst. Ongegronde en ongrondwettelijke angst.

Met vriendelijke groet,

Jan Wigboldus
Voorzitter Groninger Gasberaad

Susan Top
Secretaris Groninger Gasberaad